

Het smidsvuur laait weer

Branchemanager Miko Wijnands en Hennie van der Paauw: als smid geboren.

Hennie Van der Paauw is een veelzijdig ambachtsman die unieke kunst- en gebruiksvoorwerpen creëert voor een groeiende klantenkring. Hekwerken, lantaarns, tuinmeubels, tuinornamenten, klein constructiewerk, koper- en zinkwerk smeden is een greep uit de vele opdrachten. Als voorzitter van het Nederlands Gilde van Kunstsmeden (NGK) spant hij zich in om te laten zien dat het smidsvak nog altijd een levendig ambacht is.

TEKST: ASTRID MOL, BEELD PHOTOL

Van vader op zoon, zo ging het vaak met echte ambachten. Zo ook bij Hennie van der Paauw. Hij leerde het smidsvak van zijn vader, die in 1953 een dorpsmederij in Kockengen overnam. Werk te over bij de boeren in de omgeving, aan landbouwwerktuigen en het paarden beslaan, in die tijd kwamen er iedere week nog veertig naar de smederij om te bekappen of voor nieuw beslag. Hennie van der Paauw blikt terug: "Mijn wieg stond boven de smederij. Als mijn vader aan het werk was, kringelde de rook van het smidsvuur door de planken vloeren omhoog, precies daar waar ik in m'n wieg lag." Als kind al sloeg hij de hamer op het aambeeld, en het

was duidelijk dat Hennie ook het vak in zou gaan. Maar helaas was het ambacht van smid in de jaren zestig en zeventig op zijn retour, mede door de landbouwmechanisatie. Installatiewerk en de detailhandel kregen de overhand, en ondanks dat hij 'als smid geboren is', sloeg ook Van der Paauw jr. het pad in van detailhandelaar. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en Van der Paauw is naast de andere werkzaamheden altijd blijven smeden. In 1999 heeft hij alle andere activiteiten gestaakt om zich weer volledig op het smeedwerk te concentreren. Aan de Industrierweg in Nieuwkoop is nu de moderne Kunst- en Siersmederij Van der Paauw ingericht in een industrieel pand, compleet met showroom. Van der Paauw: "Nieuwkoop en de

smederijen zijn al honderden jaren met elkaar verbonden. Het begon in de 14e eeuw met kleine smederijen aan huis waar reparaties werden verricht aan ijzeren werktuigen en allerlei noodzakelijk gereedschap werd vervaardigd."

CREATIVITEIT

Van der Paauw is niet alleen een gedreven vakman, ook voor de branchegroep Nederlands Gilde van Kunstsmeden (NGK) spant hij zich in. Sinds 2009 is hij voorzitter en heeft regelmatig overleg met branchemanager Miko Wijnands. Hij vertelt: "NGK is een actieve branchegroep. We organiseren bijeenkomsten voor de leden voor informatie-uitwisseling, en we onderhouden contacten met smeden in het buitenland. Daarnaast treden we naar buiten op evenementen, we geven demonstraties zodat de mensen kunnen zien wat het smidsvak nog lang niet dood is." Dat het een levendig vak is, blijkt uit het bezoekersaantal van maar liefst meer dan 4.000 tijdens de Smedendagen 2008 in Nieuwkoop.

Miko Wijnands: "Het smidsvak spreekt tot de verbeelding. Desondanks hebben we te maken met uitstroom van vakmensen, door de vergrijzing, en ook doordat mensen denken dat het vak niet meer bestaat. Als NGK willen we laten zien dat het ambacht vol leven is en dat het vakmanschap behouden moet blijven, ook in de toekomst. Om dat te bewerkstelligen hebben we een smederij op de Botterwerf in Huizen ingericht waar we beschikken over zes smidsvuren. Hier worden cursussen gegeven en verzorgen we opleidingen op mbo-niveau om jongeren in de gelegenheid te stellen het vakdiploma van smid te behalen. Leerlingen van de opleiding Smeden komen naar de werf om hier de modules te volgen die het NGK aanbiedt binnen de mbo-opleiding Metaalbewerking niveau 2 (smid) en niveau 3 (restauratiesmid). De praktijkopleiding wordt verder voortgezet bij de opleidingsbedrijven." Ook daar werkt Van der Paauw aan mee, hij stelt zijn bedrijf open als leerbedrijf voor de jonge generatie smeden. Hij zegt: "Het ambacht smid is niet alleen mooi vanwege het vakmanschap, maar vooral om de creativiteit die je aan de dag moet leggen."

hoog op

De NGK geeft cursussen op de Botterwerf in Huizen om jongeren op mbo-niveau het vakdiploma van smid te laten behalen.

GILDEPROEVEN

Om de vakbekwaamheid van de smeden op het hoogste niveau te houden, heeft het NGK onder andere de cursussen 'Hang- en sluitwerk smeden' en 'Gereedschappen smeden' opgezet.

Wijnands: "Er ontstond behoefte aan specifieke opleidingen. Daar zijn we als NGK mee aan de slag gegaan, nadien mondde dat uit in examens, de Gildeproeven." Een Gildeproef is een praktisch examen waarbij de smid in een bepaalde tijd een werkstuk op basis van een tekening binnen de vastgestelde toleranties en met een minimale kwaliteit moet hebben gemaakt. Van der Paauw: "Alle deelnemers van de Gildeproeven ontvangen ter voorbereiding de tekening van het werkstuk zonder maatvoering. Op de examendag zelf wordt de definitieve tekening uitgereikt met maatvoering en toleranties. De Examencommissie, bestaande uit ten minste twee onafhankelijke, deskundige smeden, beoordeelt het werkstuk op vooraf vastgestelde criteria. We hebben twee niveaus gildeproeven, we streven naar drie niveaus."

Een vakman die de Gildeproef naar behoren heeft gemaakt, ontvangt een vakbekwaamheidscertificaat dat tevens vereist is om als smederij in aanmerking te komen voor de certificeringsregeling 'NGK Erkende Smederij'. Wijnands:

"Per 1 januari 2010 is de certificeringregeling NGK Erkende Smederij geïntroduceerd. Smederijen dienen een strenge procedure te doorlopen om voor het certificaat in aanmerking te komen. De smid moet zijn of haar vakmanschap aantonen door het afleggen van praktische examens en door opgeleverd ambachtelijk smeedwerk, de Gildeproef. Daarnaast moet de smederij voldoen aan eisen die een degelijke bedrijfsvoering waarborgen." Dit initiatief van NGK heeft tot doel het garanderen en verhogen van de kwaliteit van smeedwerk, voornamelijk van het ambachtelijke restauratiesmeedwerk aan monumenten. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft ondersteuning verleend. Wijnands: "De laatste twintig jaar is veel vakmanschap verdwenen. Dit gebrek is merkbaar als er restauratieprojecten worden opgestart. De regeling 'NGK Erkende Smederij' is voor de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed belangrijk omdat de dienst een van de grote opdrachtgevers is als het gaat om restauratiewerkzaamheden. De Certificering waarborgt niet alleen de constante kwaliteit van de gecertificeerde sme-

derij, maar staat ook garant voor vak kennis en dienstverlening. Het biedt de opdrachtgever de zekerheid dat hij zaken doet met een smederij die de normen en beoordelingscriteria kent voor restauratiewerkzaamheden van smeedijzer aan monumenten, opgesteld in samenwerking met onder andere de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed."

TWINTIGJARIG BESTAAN

De historie van de NGK gaat terug naar begin twintigste eeuw, toen de Katholieke Smedenpatroonsbond en de Algemene Smedenpatroonsbond werden opgericht. Honderd jaar en enkele naamsveranderingen en fusies later opereert het NGK jaar als brancheorganisatie onder de paraplu van de Metaalunie. Binnenkort wordt het twintigjarige bestaan van het NGK gevierd met de zeventig NGK-leden tijdens het festival Hefaiston op de burcht Helfstyn in Tsjechië. Van der Paauw: "Dan zie je dat het smidsvak nog steeds bestaat. Het smidsvuur laait weer op." •

www.smeden.nl, www.kunstiersmederij.nl.

Om de vakbekwaamheid op het hoogste niveau te houden, heeft het NGK onder andere de cursussen 'Hang- en sluitwerk smeden' opgezet.